

تجلی آداب و رسوم و فرهنگ عامه در آثار

سعدی، مولانا و حافظ

نگاهی مردم شناختی به ادبیات فارسی

تالیف:

محمد شربتیان

یعقوب (داوود) شربتیان

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار

انتشارات آوازی نور

تهران - ۱۳۹۹

سرشناسه	:	شربتیان، محمد، ۱۳۳۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	تجلی آداب و رسوم و فرهنگ عامه در آثار سعدی، مولانا و حافظ: نگاهی مردم‌شناختی به ادبیات فارسی/ تالیف محمد شربتیان، یعقوب (داوود) شربتیان.
مشخصات نشر	:	تهران : آوای نور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۹۹ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۷۴۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۹۳] - ۱۹۹.
عنوان دیگر	:	نگاهی مردم‌شناختی به ادبیات فارسی.
موضوع	:	فرهنگ عامه در ادبیات Folklore in literature
موضوع	:	سعدی، مصلح بن عبدالله. - ۶۶۹۱ ق -- معلومات -- فرهنگ عامه
موضوع	:	Sa'di, Mosleh-ibn Abdollah -- Knowledge-- Folklore
موضوع	:	مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ - ۶۷۲ ق. -- معلومات -- فرهنگ عامه
موضوع	:	Mowlavi, Jalaloddin Mohammad ibn-e Mohammad, ۱۲۰۷ - ۱۲۷۳ -- Knowledge-- Folklore
موضوع	:	حافظ، شمس‌الدین محمد، - ۷۹۲ ق -- معلومات -- فرهنگ عامه
موضوع	:	Hafiz, Shamsoddin Muhammad, ۱۴th century -- Knowledge-- Folklore
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۷ ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian poetry -- History and criticism -- ۱۳th century
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۸ ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian poetry -- History and criticism -- ۱۴th century

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم، تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵، نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

تجلی آداب و رسوم و فرهنگ عامه در آثار سعدی، مولانا و حافظ
نگاهی مردم شناختی به ادبیات فارسی

تالیف: محمد شربتیان - یعقوب (داوود) شربتیان

صفحه آرا: فاطمه حامدی

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ: اول ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۷۴۲-۱

قیمت ۴۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر و مولف محفوظ است.

به روز واقعه، تابوت ما ز سرو کنید

که می‌رویم به داغ، بلند بالایی

تقدیم به:

روان پاک بانو "محبوبه واعظی"

فهرست مطالب

مقدمه.....	۷
فصل اول: باورهای عامیانه در عصر سعدی، مولانا و حافظ.....	۹
فصل دوم: باوربه موجودات موهوم و اسطوره ای در اشعارفارسی.....	۱۹
فصل سوم: ضرب المثل ها در ادبیات فارسی.....	۲۹
فصل چهارم: ورزش، سرگرمی و تفریح درادبیات فارسی.....	۳۹
فصل پنجم: طب سنتی و شیوه‌های معالجه و درمان در اشعار فارسی.....	۵۱
فصل ششم: اعیاد ملی و مذهبی در شعر فارسی.....	۶۷
فصل هفتم: آشنایی با آداب و رسوم اقلیت های دینی در روزگار سعدی، مولانا و حافظ.....	۷۷
فصل هشتم: آداب و رسوم و مناسک صوفیان و دراویش در قرن هفتم و هشتم.....	۸۳
فصل نهم: زیورآلات و شیوه آرایش در آثار حافظ، سعدی و مولانا.....	۹۱
فصل دهم: موسیقی، فرهنگ و ادبیات.....	۹۹
فصل یازدهم: جلوه های شوخی و طنزپردازی در ادبیات فارسی.....	۱۱۱
فصل دوازدهم: گل و گیاه از نگاه شاعران پارسی.....	۱۲۱
فصل سیزدهم: مشاغل و پایگاه‌های درآمدی در قرون هفتم و هشتم.....	۱۳۱
فصل چهاردهم: بازتاب فرهنگ پوشاک در ادبیات فارسی.....	۱۴۵
فصل پانزدهم: معماری و عناصر آن در شعر فارسی.....	۱۵۵
فصل شانزدهم: تجلی نمادین اعداد در شعر فارسی.....	۱۷۳
فصل هفدهم: آداب سوگواری در عصر سعدی، مولانا و حافظ.....	۱۸۳
فهرست منابع.....	۱۹۳

مقدمه

ایران، سرزمین خیزشِ شاعران نامدار و بزرگ است و از میان ملل مختلف جهان، کمتر ملتی را می‌توان یافت که دارای چنین خصوصیتی باشد. شاعرانی چون حافظ، رودکی، عطار، جامی، خواجه کرمانی، نعمت‌الله ولی، سعدی، مولانا، فردوسی، خیام، نظامی، محتشم کاشانی، وحشی بافقی، بابا طاهر، نیما یوشیج، سهراب سپهری، پروین اعتصامی، شهریار و... در بلندای قله شعر و شاعری قرار دارند که در سرودن اشعار، گوی سبقت را از دیگران ربوده‌اند.

اما از دیدگاه بسیاری و از آن جمله "هانری ماسه" خاورشناس و محقق فرانسوی، ادبیات فارسی بر چهار ستون اصلی استوار است: فردوسی، سعدی، حافظ و مولانا؛ هانری ماسه معتقد است:

"فردوسی، هم سنگ و همتای هومر یونانی است و برتر از او؛ سعدی، آناتول فرانس فیلسوف را به یاد ما می‌آورد و دانا تر از او؛ حافظ با گوته ی آلمانی قابل قیاس است، که گوته خود را، شاگرد حافظ و زنده به نسیمی که از جهان او به مشامش رسیده، می‌شمارد؛ اما مولانا؛ در جهان هیچ چهره‌ای را نمی‌توان یافت که بتوان مولانا را به او تشبیه کرد".

براین اساس، اثر حاضر، سه تن از این فوق ستارگان ادب فارسی را که به لحاظ دوره به هم نزدیک بوده‌اند را برگزیده‌اند تا از منظر مردم‌شناسی، آداب و رسوم و فرهنگ عامه را در آثار آنان بررسی کنند. زیرا همانگونه که می‌دانیم اندیشه، رفتار، شخصیت و آثار شاعران و نویسندگان، مانند همه اعضا دیگر جامعه، پرورش یافته و بازتاب دهنده ویژگی‌های فرهنگی و معرف و مبین رویدادها، ارزش‌ها و پایگاه‌های اجتماعی-فرهنگی جامعه زمان خویش است و آثار این بزرگان نیز گنجینه ارزشمندی از فرهنگ و سنن قرون هفتم و هشتم محسوب می‌شوند.

کتاب حاضر که در مجموع به بخش کوچکی از فرهنگ عامه و آداب و رسوم عصر سعدی، مولانا و حافظ می‌پردازد دارای هفده فصل است در این کتاب از دیدگاه این بزرگان به موضوعاتی همچون: فرهنگ عامه، باور به موجودات موهوم و خیالی، ضرب‌المثل‌ها، ورزش و سرگرمی، طب سنتی و شیوه‌های درمان، اعیاد، آداب و رسوم اقلیت‌های دینی، مناسک

صوفیان و دراویش، زیور آلات و شیوه های آرایش، موسیقی سازی و آوازی، طنز پردازی و شوخی، گل و گیاه، مشاغل و پایگاه های درآمدی، پوشاک، آداب سوگواری، معماری و اعداد نمادین توجه شده است.

توضیح اینکه این کتاب با نگاهی مردم شناختی به ادبیات فارسی توجه نموده و به دلیل نو بودن موضوع؛ گستردگی و وسعت زمینه های تحقیق و تنوع موضوعات و همچنین بیان رمزی و سمبلیک این شاعران، قطعاً ایرادات و خطاهای فراوانی بر آن وارد است. امید است که خوانندگان گرامی کمی و کاستی کتاب را که ناشی از نارسایی قلم مولفین است ببخشایند.

در این جا بر خود لازم می دانیم از کلیه عزیزانی که در تألیف این کتاب ما را یاری نموده اند، به ویژه از جناب آقای دکتر مصطفی خدایاری برای ویراستاری کتاب و جناب آقای دکتر حبیب الله کریمیان برای راهنمایی های ایشان تقدیر و تشکر به عمل آوریم.

محمد شربتیان -- یعقوب (داوود) شربتیان

تابستان ۱۳۹۹